

GAZİ ÜNİVERSİTESİ GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI
SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINDA SINIF ORTAMINDA
SESLERİNİ KULLANMA BECERİLERİ *

†Yrd. Doç. Dr. Serap YÜKRÜK

*1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze
Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi
SDÜ, 7-10 Nisan 2004, Isparta

1.GİRİŞ

Eğitimin farklı bakış açılarıyla ifade edilen farklı yaklaşım ve üslup taşıyan ama gerçekte birbirine yakın birçok tanımı yapılmıştır. Bir tanımda “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” iken (Ertürk, 1972:12) Sönmez'e (1994:2) göre eğitim “fiziksel uyarımlar sonucu beyinde istendik biyo- kimyasal değişiklikler oluşturma süreci, Demirel'e (1999:5) göre ise “bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme süreci” olarak tanımlanmaktadır.

Demirel'e göre (1999:7) okullarda yapılan her türlü eğitim kasıtlı kültürlenme için birer örnektir. Bu kasıtlı kültürlenmeyi gerçekleştiren, eğitim- öğretim ortamının en önemli değişkeni öğretmenin tanımı 14.06.1973 tarih ve 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Kanunu'nda “devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan ihtisas mesleğinin bir mensubu” olarak ifade edilmiştir (Küçükahmet, 1999:222).

Bilindiği gibi “bir ülkenin sosyal değişme ve iktisadi kalkınmasını başarabilmesi için yüksek düzeyde, nitelikli insan gücüne ve çeşitli meslek elemanlarına ihtiyaç vardır”(Akyüz,1978:6). Bu bağlamda öğretmenlik “bireylerin ve toplumların yaşam ve gelişim biçimini şekillendiren önemli bir meslektir” (Sönmez, 2000:202).

Bugün sürekli olarak değişen dünya düzeninde teknoloji ve bilim dünyasındaki sürekli yenilenme ve baş döndürücü değişimlere belli kategori ve sınıflamalar içinde düşünerek uyum sağlamanın mümkün olmadığı bir gerçektir.”Sayısız bilgilerin üstesinden gelebilmek için bireyin bu çeşitli bilgiler arasındaki etkileşimi görebilecek, kimi kalıpların geçici olduğunu fark edecek biçimde, bağımsız düşünebilen, doğru sorular soran, disiplinler arası yanıtlara ve ıraksak düşünmeye yönelen bireyler yetiştirilmesi” (San,1985:13) 21. yüzyılın gereklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Böyle bir perspektifin gerçekleşebilmesi, etkili ve verimli bir ilerleme kaydedebilmesi ise temel unsurlardan biri olan “iş görenlere” yani öğretmenlere ve dolayısıyla “öğretmenlik mesleğinde yetiştirme süreçlerine önem vermeyi gündeme getirmektedir.(Sönmez,2000:218).

---

† Van Yüzüncü Yıl Üniv. GSEB MÖABD, Öğretim Üyesi

Öğretmenlik bir kavram olarak belirli bir bütünlüğü ifade etmekle birlikte, değişik alan ve düzeylerde, değişik programlar çerçevesinde öğrenilip yürütülen bir program olarak kendi içinde çeşitlilik gösterir. Buna göre “hizmetin temel niteliğine göre öğretmenlik “dal (branş) öğretmenliği”, “sınıf (ilköğretim-anaokulu) öğretmenliği” ve “rehber öğretmenliği” olarak üçe ayrılır” (Uçan,1999:60).

Bir dal öğretmenliği olan müzik öğretmenliği eğitiminde amaç “bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma yada bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme ve geliştirme sürecidir” (Uçan,1999:30).

Uçan'a göre (1999:176) müzik eğitimi yoluyla , birey ile çevresi, özellikle müziksel çevresi arasındaki etkileşimin daha düzenli, daha sağlıklı, daha etkili ve verimli olması beklenir. Bilin'e göre ise (1997:2) eğitimin her kademesindeki genel müzik eğitiminin amacı, öncelikle bireylerin müzik beğenilerini sanatsal yönden geliştirmek ve onları yaratıcılığa yönlendirmek olmalıdır. Öğrencilerin seslerini, müziksel işitme yetilerini geliştirmek, olanaklar ölçüsünde onlara çalgı eğitimi vermekte müzik eğitiminin önemli amaçları arasındadır. Bilin , bu amaçlar gerçekleştirilebildiği ölçüde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, ya güzel şarkı söyleyebilen ya da tüm bu etkinliklerin ötesinde yaratıcı müzik etkinliklerinde bulunan, özgüvenli, toplumsal duygularını kontrol edebilen, iyiye ve güzele daha yakın bireyler yetiştirilebileceğini ifade etmektedir.

Genel anlamda eğitimin, özelde ise müzik eğitiminin amaçlarının gerçekleşmesi öğretim-öğretme süreçlerinin etkililiğine, bu etkililik ise büyük ölçüde öğretmenin, öğretim ortamındaki etkinliklerine bağlıdır.

Senemoğlu'na göre (2000:86) öğretim içsel bir süreç olan öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecidir. Etkili öğretim, öğrenme olayının doğasını ve değişik gelişim aşamalarındaki öğrencilerin özelliklerini anlamayı gerektirir.

Uçan'a göre (1999:62) müzik öğretimi, öğrenciyi kendisi için hazırlanmış çevrenin öğeleriyle etkileştirerek, davranışında müzikle ilgili istendik değişmeyi gerçekleştirmeye yönelik öğrenme yaşantısı oluşturma sürecidir. Bu yaklaşımlardan hareketle müzik öğretim programı, öğretimin önceden tasarlanan ayrıntılı planı ve bu planın uygulamadaki görünümüdür.

“Mesleki müzik eğitiminde kazandırılması öngörülen davranışlar (şarkı söyleme, çalgı çalma, müziksel işitme-okuma, müzik topluluklarını yönetme, eğitim müziği besteleme, eşlik yapma) kendi içinde çeşitlilik göstermekle birlikte bilişsel (zihinsel), duyuşsal (duygusal), devinişsel (devinimsel) olmak üzere üç ana kümede toplanabilmektedir. Bilişsel davranışlar daha çok zihne ve onun biyolojik temeli olan beyin ve sinir sistemini, duyuşsal davranışlar daha çok hisse ve onun biyolojik temelini oluşturan belirli iç salgı bezleri (endokrin) sistemine, devinişsel (psiko-

motor) davranışlar ise daha çok harekete ve onun biyolojik ve fizyolojik temeli olan kas ve iskelet sistemine dayanmaktadır (Uçan,1999:94).

Bütün bu çerçevede müzik eğitiminde, müziğin kuramsal yönünden daha çok, bizzat müziğin çalarak, söyleyerek yada yöneterek müziğin bizzat icrası söz konusudur. Bunun kısaca ifadesi ise müziksel performanstır.

Eğitim Fakültelerinde mesleki müzik eğitimi alanında öğrenim görmekte olan müzik öğretmeni adaylarına kazandırılmak istenen bilgi, beceri, tutum ve davranışlar, öğretim programlarında yer alan "alan dersleri" ile genel kültür derslerinde alınan bilgi ve beceriler yanında alan eğitim dersleri ve etkinlikleri ile sağlanmaktadır. Bu üç grupta toplanan dersleri alan adaylar programın dördüncü yılında bulunan öğretmenlik uygulaması (staj) dersini de alarak orta öğretim kurumlarında en az 21 iş günü (2001-2002 öğretim yılında bu süre sekizinci yarıyılı haftada bir gün olarak programlanmıştır) olmak koşuluyla öğretmenlik uygulamalarını yapmaktadırlar.

Bu anlamda, müzik öğretmeni adaylarına kazandırılan bilgi ve beceriler, onların çalışma sahalarını oluşturan temel ve orta öğretimle bağlantılı olduğu ölçüde anlam kazanacaktır. Bireyin etkili ve verimli bir müzik ortamı yaratabilmesi, eğitim sürecinde kazanılan davranışlar doğrultusunda sesini kullanma, çalgı çalma, eşlik yapma vb. gibi becerilerin eğitim müziklerine aktarılabilmesine ve müzik öğretimi ile ilgili düzenlemeleri yapabilmesine bağlıdır.

Bu durum günümüzde Müzik öğretmenliği Anabilim Dallarındaki ses eğitimi programlarında varılan sonucun temel ve ortaöğretime yönelik olarak nasıl gerçekleştiği sorusunu akla getirmektedir. Buradan yola çıkarak araştırmanın problemi şu soru cümlesi ile oluşturulmuştur: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik öğretmenliği Anabilim Dalı Son Sınıf Öğrencilerinin, Müzik Öğretmenliğinin Gerekleri Doğrultusunda Ses Eğitimi Programlarında Kazandırılması Hedeflenen Becerileri Öğretmenlik Uygulamasında Sınıf Ortamına Yansıtma Durumları Nasıldır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın niteliği, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin çözümlenmesinde yer alan istatistiksel işlemler yer almaktadır.

2.1 Araştırmanın Niteliği

Bu araştırma, kullanılan tarama modeli çerçevesinde gerçekleştirilen amaç, yöntem, zaman ve kontrol olanakları bakımından genelde durum tespitine yönelik bir nitelik taşımaktadır.

2.2 Araştırmanın Evreni

Araştırmanın çalışma evreni, G.Ü.G.E.F Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 2000-2001 Öğretim Yılında "Öğretmenlik Uygulamasına" çıkan son sınıf öğrencileri olmuştur

2.3 Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme, çalışma evreninde yer alan, 2000-2001 öğretim yılında M.E.B bağlı değişik orta öğrenim yada ilköğretim kurumlarında öğretmenlik uygulaması yapan 53 öğrenciden, tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 25 öğrenci olmuştur.

Çizelge 2.3.1 Örnekleme Grubundaki Müzik Öğretmeni Adaylarının Cinsiyet ve Yaş Ortalamaları

Cinsiyet	Sayı	Frekans	Yaş ortalaması
Kız	17	68%	22,2
Erkek	8	32%	24
Toplam	25	100%	

Çizelge 2.3.1’de örnekleme grubundaki müzik öğretmeni adaylarının cinsiyet ve yaş ortalamaları görülmektedir. Buna göre adayların büyük çoğunluğunu (%68) kız öğrenciler oluşturmaktadır. Kızlar da yaş ortalaması 22.2, erkeklerde ise 24’dür. Bu ortalamalardan kız ve erkek seslerinde sesin fizyolojik gelişimini tamamladığı görülmektedir.

2.4 Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin bir bölümü uzman görüşlerine başvurularak hazırlanan gözlem formu ile elde edilmiştir. Öğretmenlik uygulaması dersi için M.E.B bağlı değişik kurumlarda öğretmenlik uygulaması yapan 53 müzik öğretmeni adayından 25’i gözlem formunda yer alan 7 parametrede gözlenmiştir.

Ayrıca örnekleme grubunda yer alan öğrencilere bir anket uygulanarak performansları hakkında kendi görüş ve düşüncelerine ulaşılmıştır.

2.4.1 Gözlem

Son yıllarda müzik eğitimi bölümlerinde yapılan lisans üstü tezlerde çalgı çalmada psiko-motor (devinişel) becerilerinin ölçülmesine (Uçan, 1982; Saraç, 1996; Akbulut, 1996) ve çalgılarını müzik öğretmenliğinin gerekleri doğrultusunda kullanma (Özen, 1998) becerilerine yönelik araştırmaların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bu araştırma temelde müzik öğretmeni adaylarının seslerini genel müzik eğitimine yönelik olarak hangi düzeyde kullanabildiklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bunun için, önce müzik öğretmeni adaylarının genel müzik eğitiminde seslerini kullanabilme becerilerini gerçekleştirilebilir hedeflerine taban olan kritik davranışların adaylarda hangi düzeyde bulunduğu gözlenmiştir. Bunun için uzman görüşleri ile hazırlanan gözlem formu örnekleme oluşturan her bir aday için ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Gözlem yapılmadan önce adaylara genel bir açıklama yapılmış, gözlem sırasında mümkün olduğunca objektif olmaya çalışılmış, hiçbir yönlendirme yapılmamıştır.

Gözlem formunda değerlendirme dört dereceli ölçek ile yapılandırılmış ve gözlem araştırmacı ve bir uzman tarafından 7 boyutta izlenerek gerçekleştirilmiştir.

Bu gözlem sonuçlarıyla anket sonuçları karşılaştırılmış, böylece bulgular ve yorumu bölümünde açıklanan verilere ilişkin gerekli çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Çizelge 2.4.2.1 Müzik Öğretmeni Adayı Olan Öğrencilerin Uygulamaya Gittikleri Okul ve Bu Okullarda Gözlenen Öğrenci Sayısı.

Okulun Adı	Müzik Öğretmeni Adayı Sayısı
Gazi Anadolu lisesi	2
Atatürk Anadolu Lisesi	4
Mimar Kemal Lisesi	4
Cumhuriyet Lisesi	3
Ulubatlı Hasan İlköğretim Okulu	3
Alpaslan İlköğretim Okulu	3
Mimar Kemal İlköğretim Okulu	3
Toplam	25

Çizelge 2.4.2.1.'de müzik öğretmenliği uygulamalarının yapıldığı okullar ve uygulama derslerinde gözlenen öğrenci sayısı görülmektedir. Buna göre toplam 8 ilköğretim ve ortaöğretim kurumunda 25 müzik öğretmeni adayı gözlenmiş olup, gidilen okullarda en az 2, en çok 4 öğretmen adayının gözlendiği görülmektedir.

2.4.3 Anketlerin Geliştirilmesi ve Uygulanması

Araştırmacının kendi mesleki deneyimi sonucunda oluşan birikimleriyle uzman görüşünün birleştirilmesi sonucunda geliştirilen gözlem formunda yer alan kritik becerilerin kazanılmışlık düzeyinin derecelendirilmesi konusunda adayların kendilerini değerlendirme durumlarının ortaya konması açısından bir anket formu geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Hazırlanan taslak anketler önce 5 kişilik öğrenci grubuna uygulanmış alınan sonuçlar uzman görüşleriyle pekiştirilerek son şekli verilmiştir. Böylece geliştirilen anketlerde, son sınıf öğrencilerinin ses eğitimi derslerini süre ve içerik bakımından değerlendirmelerine olanak sağlayan sorulara da yer verilmiştir

Anketler öğrencilere öğretmenlik uygulamaları sürecinde (8.yarıyıl) okullarda işledikleri müzik derslerinin ses eğitimciler tarafından izlenmesinden ve değerlendirilmesinden sonra uygulanmıştır.

3.BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma probleminin ortaya konmasına yönelik elde edilen bulgular yer almaktadır.

Çizelge 3.1. Ses Üretiminde Bedensel ve Zihinsel Hazırlanma Durumunda (rahatlama-gevşeme-uyanık olma) Solunumu Doğru Kullanma Durumları

Düzeyler	Uzman ses eğitimcilerinin görüşleri		Müzik öğretmeni adaylarının görüşleri	
	f	%	f	%
Tamamen	1	4	1	4
Büyük ölçüde	12	48	13	52
Kısmen	11	44	10	40
Yetersiz	1	4	1	4
Toplam	25	100	25	100

Çizelge 3.1 de görüldüğü gibi “ses üretiminde bedensel ve zihinsel hazırlanmışlık durumunda (rahatlama-gevşeme-uyanık olma) solunumu doğru kullanma durumları” ile ilgili gözlem sonuçlarına göre adayların %4’ü tamamen, %48 büyük ölçüde , %44’ü kısmen yeterli, %4’ü ise yetersiz olarak bulunmuşlardır.

Bu konuda müzik öğretmeni adaylarının kendi değerlendirmesine göre ise, %4’ü tamamen, %48 büyük ölçüde, %48 kısmen yeterli, %4’ü ise yetersizdir.

Bu bulgulara göre, bu konuda gözlem formu ile elde edilen bulguların müzik öğretmeni adaylarının kendi değerlendirmeleriyle de büyük ölçüde desteklendiği görülmektedir.

Çizelge 3.2 Müzik Öğretmeni Adaylarının Uygulama Okullarında İşledikleri Müzik Dersinde Sesi Doğru Yerde Temiz Olarak Üretme, Rezonans Bölgelerini Kullanarak Büyütme Zenginleştirme Durumları

Düzeyler	Uzman ses eğitimcilerinin görüşleri		Müzik öğretmeni adaylarının görüşleri	
	f	%	f	%
Tamamen	3	12	1	4
Büyük ölçüde	10	40	8	32
Kısmen	11	44	13	52
Yetersiz	1	4	3	12
Toplam	25	100	25	100

Müzik öğretmeni adaylarının uygulama okullarında işledikleri müzik dersinde sesi doğru yerde, temiz olarak üretme, rezonans bölgelerini kullanarak büyütme ve zenginleştirme durumları ile ilgili olarak çizelge 3.2’de görüldüğü gibi, gözlem formuna göre %12’si tamamen , %40’ı büyük ölçüde, %44’ü kısmen yeterli, %4’ü yetersiz bulunmuşlardır.

Müzik öğretmeni adaylarının bu konudaki görüşlerine göre ise %4'ü tamamen, %32'si büyük ölçüde, %52'si kısmen, %12'si yetersiz oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Buna göre gözlem formu ile elde edilen bulgular, müzik öğretmeni adaylarınc da büyük oranda desteklenmiş olup, müzik öğretmeni adaylarının sesi doğru yerde, temiz olarak üretme, rezonans bölgelerini kullanarak büyütme ve zenginleştirme becerisini ses eğitimi ile ilgili derslerde yeterince kazanamadıkları ve uygulayamadıkları düşünülmektedir.

Çizelge 3.3 Konuşma Dilinde Açık-Seçiklik ve Anlaşılabilirlik Niteliklerini Geliştirme ve Doğru Artikülasyon ve Söyleyiş Becerisini Kullanma Durumları

Düzeyler	Uzman ses eğitimcilerinin görüşleri		Müzik öğretmeni adaylarının görüşleri	
	f	%	F	%
Tamamen	1	4	4	16
Büyük ölçüde	20	80	15	60
Kısmen	4	16	6	24
Yetersiz				
Toplam	25	100	25	100

Çizelge 3.3 incelendiğinde görüleceği gibi konuşma dilinde açık-seçiklik ve anlaşılabilirlik niteliklerini geliştirme ve doğru artikülasyon ve söyleyiş becerisini kullanmayla ilgili olarak uzman görüşlerine göre adayların %4'ü tamamen, %80'i büyük ölçüde, %16 kısmen yeterli bulunmuşlardır. Bu konuda hiçbir aday yetersiz bulunmamıştır.

Müzik öğretmeni adaylarına göre ise %16 tamamen, %60'ı büyük ölçüde, %24 kısmen yeterli olduklarını ifade etmişler ve bu konuda hiçbir aday kendini yetersiz derecesinde görmemiştir.

Bu bulgulara göre, müzik öğretmeni adaylarının gelmiş oldukları sosyo- kültürel çevrenin etkisiyle de ana dillerini kullanmada gerekli davranışları kazanmış oldukları ve bu durumun sesin kullanımına olumlu şekilde yansıdığı düşünülmektedir.

Çizelge 3.4 Kazandırılan Temel Davranışların Desteği ile Entonasyonu Denetleme Durumu

Düzeyler	Uzman ses eğitimcilerinin görüşleri		Müzik öğretmeni adaylarının görüşleri	
	f	%	f	%
Tamamen	3	12	3	12
Büyük ölçüde	20	80	15	60
Kısmen	1	4	6	24
Yetersiz	1	4	1	4
Toplam	25	100	25	100

Çizelge 3.4 de görüldüğü gibi kazandırılan temel davranışların desteği ile entonasyonu denetleme becerisi uzman görüşlerine göre %12 tamamen, %80 büyük ölçüde, %4'ü kısmen

yeterli, %4'ü yetersizdir.Bu konuda müzik öğretmeni adaylarının görüşleri ise %12 tamamen, %60 büyük ölçüde, %24 kısmen, %4 ise yetersiz yönündedir.

Bu bulgulara göre ise ses eğitimcilerinin görüşleriyle, müzik öğretmeni adaylarının görüşleri arasında büyük oranda benzerlik söz konusudur.

Çizelge 3.5 Şarkı Öğretimi Sürecinde, Doğru Ses Üretimine Yönelik Örnekleri Yeterli Zaman Dilimi İçinde Kullanma Durumu

Düzeyler	Uzman ses eğitimcilerinin görüşleri		Müzik öğretmeni adaylarının görüşleri	
	F	%	F	%
Tamamen	2	8	2	8
Büyük ölçüde	4	16	10	40
Kısmen	11	44	8	32
Yetersiz	8	32	5	20
Toplam	25	100	25	100

Çizelge 3.5 incelendiğinde görüleceği gibi şarkı öğretimi sürecinde, doğru ses üretimine yönelik örnekleri yeterli zaman dilimi içinde kullanmaya ilişkin olarak uzman ses eğitimcilerinin görüşlerine göre müzik öğretmeni adaylarının %8'i tamamen, %16'sı büyük ölçüde, %44'ü kısmen yeterli, %32'si ise yetersizdir.

Bu konuda müzik öğretmeni adayları ise kendilerini %8 tamamen, %40 büyük ölçüde, %32 kısmen yeterli, %20 ise yetersiz olarak görmüşlerdir.

Bu bulgulara göre uzman ses eğitimcileri ile müzik öğretmeni adaylarının bu konudaki değerlendirmeleri arasında büyük ölçüde tutarlılık söz konusu olmakla birlikte her iki kesimin değerlendirmesinde görüldüğü gibi müzik öğretmeni adaylarının büyük çoğunluğunun kısmen yeterli ve yetersiz derecelerinde yoğunlaşmış olmaları dikkate değerdir.

Çizelge 3.6 Şarkı Öğretimi Sürecinde Doğru Zamanda, Doğru Önermeler Yaparak Sınıftaki Bireyleri Yönlendirme Durumları

Düzeyler	Uzman ses eğitimcilerinin görüşleri		Müzik öğretmeni adaylarının görüşleri	
	f	%	f	%
Tamamen	3	12	1	4
Büyük ölçüde	3	12	13	52
Kısmen	12	48	10	40
Yetersiz	7	28	1	4
Toplam	25	100	25	100

Çizelge 3.6 da görüldüğü gibi şarkı öğretimi sürecinde doğru zamanda, doğru önermeler yaparak bireyleri yönlendirmeye ilişkin olarak uzman ses eğitimcilerinin görüşlerine göre, müzik öğretmeni adaylarının %12'si tamamen, %12'si büyük ölçüde, %48'i kısmen yeterli, %28'i yetersizdir.

Aynı konuda müzik öğretmeni adaylarının görüşlerine göre ise %4'ü tamamen, %52'si büyük ölçüde, %40'ı kısmen yeterli, %4'ü ise yetersiz olarak belirtilmiştir.

Bu bulgulara göre ise, bu konudaki uzman ses eğitimcileri ile müzik öğretmeni adaylarının görüşleri arasında büyük ölçüde farklılık olduğu görülmektedir. Bunun ise özel öğretim metotları derslerinde konunun yeterince vurgulanmamasından, ayrıca, ses eğitimi ilke ve yöntemleri dersinin programdaki tüm öğrenciler tarafından alınmamasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Çizelge 3.7 Belli Bir Müzik Kültürü Oluşturabilmeye Yönelik Olarak Dersin İşlenişi Sürecinde Zevk Eğitimi Amacıyla Sesini Etkin Kullanma Durumu

Düzeyler	Uzman ses eğitimcilerinin görüşleri		Müzik öğretmeni adaylarının görüşleri	
	f	%	F	%
Tamamen	2	8	1	4
Büyük ölçüde	2	8	13	52
Kısmen	19	76	10	40
Yetersiz	2	8	1	4
Toplam	25	100	25	100

Çizelge 3.7 de görüldüğü gibi belki bir müzik kültürü oluşturabilmeye yönelik olarak dersin işlenişi sürecinde zevk eğitimi amacıyla sesini etkin kullanma durumunda müzik öğretmeni adaylarının %8'i tamamen, %8'i büyük ölçüde, %76'sı kısmen etkin olarak kullanırken %8'i ise hiç kullanmamaktadır.

Aynı konuda müzik öğretmeni adaylarının değerlendirmesi ise %4 tamamen, %52'si büyük ölçüde, %40'ı kısmen, %4'ünün ise hiç kullanmadıkları yönündedir.

Bu bulgulara göre bu konuda uzman ses eğitimcileri ile müzik öğretmeni adaylarının görüşleri farklı yöndedir. Bu farklılığın uygulama öğretim elemanlarının konuyu yeterince vurgulamamasından ya da öğretmen adayının bu konudaki güven eksikliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çizelge 3.8 G.Ü.G.E.F Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalında Alınan Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Süre Bakımından Müzik Öğretmenliğinin Gerekleri Doğrultusunda Yeterlilik Durumu

Düzeyler	Müzik öğretmeni adaylarının görüşleri	
	F	%
Tamamen	2	8
Büyük ölçüde	4	16
Kısmen	14	56
Yetersiz	5	20
Toplam	25	100

Çizelge 3.8 de görüldüğü gibi müzik öğretmenliği ana bilim dalında almış olduğunuz bireysel ses eğitimi derslerini süre bakımından müzik öğretmenliğinin gerekleri doğrultusunda yeterli buluyor musunuz sorusuna , müzik öğretmeni adaylarının %8'i tamamen, %16'sı büyük ölçüde, %56'sı kısmen yeterli, %20'si yeterli olarak görüş bildirmişlerdir.

Bu bulgulara göre ise, müzik öğretmeni adaylarının büyük bir bölümü müzik öğretmenliğinin gerekleri açısından bu dersi, süre bakımından kısmen yeterli ya da yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.9 Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Oluşturulan Repertuarın Müzik Öğretmenliğinin Gerekleri Doğrultusunda Yeterlilik Durumu

Düzeyler	Müzik öğretmeni adaylarının görüşleri	
	f	%
Tamamen	1	4
Büyük ölçüde	5	20
Kısmen	6	24
Yetersiz	13	52
Toplam	25	100

Çizelge 3.9 da görüldüğü gibi almış olduğunuz bireysel ses eğitimi derslerinde oluşturduğunuz repertuarı müzik öğretmenliğinin gerekleri açısından yeterli buluyor musunuz sorusuna, müzik öğretmeni adaylarının %4'ü tamamen, %20'si büyük ölçüde, %24'ü kısmen yeterli, %52'si ise yetersiz olarak cevap vermişlerdir.

Bu bulgulara göre ise müzik öğretmeni adaylarının büyük bir bölümünün görüşleri bu derste oluşturdukları repertuarı müzik öğretmenliğinin gerekleri açısından kısmen yeterli ya da yetersiz buldukları yönündedir.

Çizelge 3.10 Müzik Öğretmeni Adaylarının Ses Materyallerinin, Gürlük, Genişlik, Tını Bakımından Müzik Öğretmenliğinin Gerekleri ve Sınıf Koşulları Bakımından Yeterlilik Durumu

Düzeyler	Müzik öğretmeni adaylarının görüşleri	
	F	%
Tamamen	9	36
Büyük ölçüde	9	36
Kısmen	6	24
Yetersiz	1	1
Toplam	25	100

Çizelge 3.10 a bakıldığında ses materyalinizi, gürlük, genişlik, tını bakımından müzik öğretmenliğinin gerekleri ve sınıf koşulları bakımından yeterli buluyor musunuz sorusuna müzik öğretmeni adaylarının %36'sı tamamen, %36'sı büyük ölçüde, %24'ü kısmen yeterli, %4'ü ise yetersiz olarak cevap vermişlerdir.

Bu bulgulara göre ise, müzik öğretmeni adaylarının büyük bölümünün görüşü , ses materyallerinin, müzik öğretmenliğinin gerekleri ve sınıf koşulları bakımından tamamen ya da büyük ölçüde yeterli olduğu yönündedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulguları ışığında elde edilen sonuçlar ve bunlara ilişkin çözüm önerileri belirtilmektedir.

4.1 Tartışma, Sonuçlar

1) Müzik öğretmeni adaylarının “ses üretiminde bedensel ve zihinsel hazırlanmışlık durumunda solunumu doğru kullanma” durumları (çizelge3.1.1), uzman ses eğitimcilerinin ve müzik öğretmeni adaylarının görüşleriyle büyük ölçüde doğru kullanıldığı yönündeyse de grup içinde ortalama %45 oranında yeterli bir düzeyde kullanılmadığı tespit edilmiştir. Bu da dikkate değer bir oranı ifade etmektedir. Ses eğitiminde ana komponent solunumdur. Yapılan çalışma ve gözlemlere göre, doğru soluk alıp vermekle, doğru, temiz ve kaliteli bir ses üretiminin temelini oluşturmaktadır. Bu hedefe ulaşabilmek ise uzun bir süreç gerektirmektedir

Yapılan araştırmalarda “düzenli olarak uygulanan ses alıştırmalarının, sesin kalitesini, verimini ve dayanıklılığını dereceli olarak artırdığı” ifade edilmektedir (Miller, 1986:385). Bu anlamda, araştırma grubunda öğrencilerin takip ettikleri öğrenim programında yer alan ve dört yarıyıla sınırlı olan bireysel ses eğitimi dersinin süreç olarak bu gerekliliğe cevap veremediği düşünülmektedir.

Miller'a göre (1986:22), fonasyon sırasındaki soluk kontrolü hiçbir zorlanma olmadan larenks ve diğer ses üretimine katılan organlarda hiçbir gerilime yol açmadan gerçekleşmelidir. Solunum çabuk ve hızlı soluk almayı takiben, uzun soluk vermeyi içermelidir. Soluk verirken ses telleri addüksiyon (yaklaşma) halindedir, kasların etkisi ile birlikte hareket ettirilirlir.Bu olay kabaca subglottik basıncın onları itmesi ve elastikiyete bağlı geri çekilme sırasında kinetik basıncın artmasına yarayan, lateral basıncın düşürülüp geri kapanmalarından ibarettir (Bernoulli Prensibi). Bu reaksiyonların hepsi, sesin temel tonunun frekansı için glottis altındaki havanın uzun titreşimler oluşturmasını sağlar.

Şarkı söylemeye hazırlık için alınan derin bir soluk diyafram, göğüs ve karın kasları aktivitelerini artırır. Bu nedenle şarkı söylerken solunum kontrolünü başarabilmek için bu kas grupları arasındaki koordinasyonun önemini bilmek gerekmektedir.

Gregg "şarkı söyleme ve konuşmada nasıl nefes alırız" ? isimli makalesinde, şarkı söylerken ihtiyacımız olan şeyin ses tellerini harekete geçiren yukarı yönlü bir hava akımı olduğunu ve bu akımın kendi istemli kontrolümüz altında olması gerektiğini ifade etmektedir.

Miller'a göre ise (1986:22), şarkı söylemek için gerekli olan derin soluğu takiben, soluğu verme aşaması gövde ve larenks kaslarının koordinasyonuna bağlı olarak geciktirilerek oluşturulmaktadır. Bu nedenle ses eğitimi çalışmalarında bu koordinasyonu geliştirmeye yönelik düzenli ve sistemli bir çalışma süreci gözetilmelidir.

2) Müzik öğretmeni adaylarının uygulama okullarında işledikleri müzik dersinde sesi doğru yerde, temiz olarak üretme, rezonans bölgelerini kullanarak büyütme, zenginleştirme becerisinde, gözlem ile elde edilen sonuçlarla anket sonuçları arasında büyük bir benzerlik olduğu ve ders programlarında önceden belirlenen hedefe yönelik olarak hedef davranışların yeterli düzeyde kazanılmadığı ortaya çıkmaktadır. (Çizelge 3.2) Bunun yukarıda ifade edilen süre yetersizliği yanında, giriş yetenek sınavlarında müzikal söyleme becerisinin ölçme değerlendirme puanının düşük tutulmasından, ilgili derslerde ses ve eğitiminin taşıdığı önemin yeterince vurgulanmamasından ve bireysel ses eğitimi sürecinde etkili öğretim ve öğrenme stratejilerinin amaca yönelik biçimde belirlenmemiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3) Konuşma dilinde açık – seçiklik ve anlaşılabilirlik niteliklerini geliştirmek ve doğru artikülasyon ve söyleyiş becerisini kullanmada, müzik öğretmeni adaylarının hem gözlem formu hem de kendi algısal değerlendirmeleri ile % 76 oranında tamamen ya da büyük ölçüde yeterli oldukları tespit edilmiştir (Çizelge 3.3). Bunda ise, ses ve koro eğitiminin, ayrıca seçkin işitsel algılamaya sahip olmanın etkili olduğu düşünülmektedir.

4) Kazandırılan temel davranışların desteği ile entonasyonu denetleme becerisinde (Çizelge 3.4) gözlem formu ve anket sonuçlarına göre adayların büyük bir bölümü yeterli görülmüştür.Uzaman ses eğitimciler ile müzik öğretmeni adayları arasındaki kısmen

derecesindeki farklı değerlendirmenin ise öğretmen adaylarının sınıf ortamında aşırı heyecanlanma ile birlikte oluşan iç güven eksikliğinden kaynaklandığı düşünölmektedir.

5) Şarkı öğretimi sürecinde doğru ses üretimine yönelik örnekleri yeterli zaman dilimi içinde kullanma ve doğru zamanda , doğru önermeler yaparak sınıftaki bireyleri yönlendirme becerilerinin her ikisinde de (Çizelge 3.5) uzman ve müzik öğretmeni adayları görüşleri arasındaki farklı değerlendirmelerin, ölçüt konusunda farklı düşüncelerin ortaya koyduğu bir sonuç olduğu düşünölmektedir.Bunun yanında ise, ilgili derslerde bu konulara yönelik gerekli bilinç ortamı yaratılamadığı ve bunun ses eğitimi ile özel öğretim metotları dersi öğretim elamanları arasında koordinasyon yapılarak yeni bir program anlayışı ile çözümlenebileceği düşünölmektedir.

Ayrıca bu konuda, ilgili derslerde “bireylerin öğrendiği bilgi ve becerileri nerede ve nasıl kullanabileceğine dair bir bilinç ortamı yaratılmalıdır.Böylece öğrenci eğitim durumuna etkin katılarak öğrenme düzeyini yükseltecektir (Senemoğlu, 1988:384).

6) Belli bir müzik kültürü oluşturabilmeye yönelik olarak dersin işlenişi sürecinde zevk eğitim amacı ile sesini etkin kullanma durumlarında (çizelge 3.7) uzman ses eğitimcilerin ve müzik öğretmeni adaylarının değerlendirmeleri arasında görölen büyük farklılığın, yukarıda bahsedildiği gibi ölçüt ve algılama farklılığının yanı sıra, ilgili derslerde konunun yeterince vurgulanmamasından kaynaklandığı düşünölmektedir.

Okullarda yapılan müzik derslerinde gerçekleştirilecek küçük dinletiler yolu ile bireylerin hem beğenilerinin seçkinleşmesi hem de müzik sanatına dair bir kültür tabanı oluşturulabilmesi, müzik eğitiminin temel hedeflerinden biridir.Bu anlamda gerek ses ve çalgı eğitiminde gerekse özel eğitim metotları derslerinde konunun önemi ve gereklilikleri vurgulanarak yapılması gerekenler doğrultusunda müzik öğretmeni adaylarının yönlendirilmeleri üzerinde önemle durulmalıdır.

7) “G.Ü.G. E.F. Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında almış olduğunuz bireysel ses eğitimini süre bakımından müzik öğretmenliğinin gerekleri doğrultusunda yeterli buluyor musunuz?” sorusuna müzik öğretmeni adaylarının % 56’sı “kısmen” % 20’si “yetersiz” olarak cevap vermişlerdir (Çizelge 3.8) .

Ses bir üründür ve bu ürün soyut durumlara bağlı somut yaratılar gerektirmektedir. Wurglar’a göre (1997:1) ses eğitimi gelişiğüznel bir yol değil, belirli teknik, müzikal ve sanatsal amaçlara ulaşabilmek için sistematik programlı ve sahip olunan fizyolojik materyale göre bireyselleştirilmiş bir süreç olmalıdır.Bunun yanında, müzik eğitimcisinin bir meslek yaşamı boyunca sağlıklı bir şekilde sesiyle hizmet üretebilmesi, hem kendi ses sağlığı hem de yetiştirdiği bireylerin ses sağlığı açısından sistematik, programlı, disiplinli ve uzun bir süreç gerektirmektedir.

8) "Almış olduğunuz bireysel ses eğitimi derslerinde oluşturduğunuz repertuarı müzik öğretmenliğinin gerekleri açısından yeterli buluyor musunuz?" sorusuna adayların % 52'si yetersiz olduğu yönünde cevap vermişlerdir."Öğretimin içeriği öğrencilerin beklentilerine amaçlarına uygun ise öğrencinin etkin katılımı dolayısıyla da öğrenme düzeyi yükselir. Öğretimin içeriği, öğrencinin beklentilerine cevap vermiyor ve öğrencinin amaçlarını gerçekleştiriyor ise öğrenme düzeyi düşer" (Senemoğlu,1998:385).

Buna göre ses eğitimi çalışmalarında oluşturulan repertuar, teknik kaygının yanı sıra, öğrencilerin ileriki yaşantılarında dönüt yapabilecekleri, kullanabilecekleri materyaller olarak düşünülüp oluşturulmalıdır.

9) "Ses materyalinizi, gürlük, genişlik, tını bakımından müzik öğretmenliğinin gerekleri ve sınıf koşulları bakımından yeterli buluyor musunuz?" sorusuna müzik öğretmeni adaylarının % 36'sı tamamen, %36'sı büyük ölçüde yeterli gördükleri yönünde görüş bildirmişlerdir.Müzik öğretmeni adaylarının bu konudaki değerlendirmeleri, uzman görüşleri ile yapılan ses ve konuşma özellikleri değerlendirme sonuçları ile büyük ölçüde paralellik göstermektedir.

Bu durumda,müzik öğretmeni adaylarının bu konuda sahip oldukları güven duygusunun ders işlenişinde ve sınıf hakimiyetinde son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

4.2 Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre belirlenen öneriler aşağıda sıralanmıştır:

1. Şu andaki görünümü ile müzik öğretmenliği eğitiminde takip edilen programda yer alan Bireysel Ses Eğitimi dersi süre olarak müzik öğretmenliğinin gereklerine cevap vermekten uzaktır. Bu anlamda takip edilen program yeniden gözden geçirilerek düzenlenmelidir.

2. Şarkı solunumu ses eğitiminin temelini teşkil etmekte, kazanılması gereken diğer temel davranışlara alt yapı sağlamaktadır. Bu nedenle bireysel ses eğitimi ve koro derslerinde soluk çalışmalarına daha fazla yer verilmeli bu konuda eğitimciler, araştırmalara dayalı ve bilinçli bir yaklaşımla soluk denetimini güçlendiren çalışmaları dikkatle sürdürmelidir.

3. Ses eğitimi ders içeriklerinin ve çalışma süreçlerinin, oluşturulan repertuarlar bakımından eğitimin niteliğini artırma amacına yönelik olarak yeniden düzenlenmesinde yarar görülmektedir.

4. Müzik öğretmenliği mesleğine, hazırlık sürecinde ses eğitimi ve özel öğretim metotları dersi öğretim elemanları arasında konuya ilişkin olarak ortak yaklaşımların sağlanmasında yarar görülmektedir.

5. Müzik eğitimciliği açısından kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve tutumlar ilgili derslerde ilerdeki yaşantılar hedeflenerek organize edilmeli, gerekli bağlantıların kurulabilmesi konusunda müzik öğretmeni adaylarına rehberlik edilmelidir.

6. Özel öğretim metotları derslerinde müzik öğretmeni adaylarına, genel müzik eğitimi kapsamında müzik derslerinin işlenişinde dersin son bölümünde yer alan, beğenilerin seçkinleşmesi ve belli bir müzik kültürü oluşturmaya yönelik olarak yapılan zevk eğitiminin önemi konusunda gerekli yönlendirmenin yararlı olacağı düşünülmektedir.

7. Ses eğitiminde oluşturulan repertuarlar sanatsal yaklaşımların yanında müzik öğretmeni adaylarının ilerdeki meslek yaşantılarında başvurabilecekleri eğitsel nitelikli materyalleri de kapsamalıdır.

8. Her öğretim yılı sonunda gerçekleştirilen öğretmenlik uygulamaları derslerinin genel bir değerlendirmesi yapılarak sonucun bir seminer ortamında öğretim elemanlarına sunulmasıyla beklentilerin ve gerçekleştirilenlerin somut bir şekilde ortaya konulması öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Yahya. (1978). **Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri**. Ankara: Doğan Basımevi.
- BİLEN, Sermin. (1997). *Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Eğitimi Programı İle Edindikleri Bilgi ve Becerileri Uygulamalara Yansıtılmelerinin Değerlendirilmesi*. Müzik Eğitimi Sempozyumu 97. Bolu: s.1
- BLOOM, S.Benjamin. (1979). **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**. (çev. Dr. D. Ali Özçelik). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- ÇEVİK, Suna. (1996). *Son Sınıf Öğrencilerinin, Seslerini Müzik Öğretmenliğinin Gerekliliği Doğrultusunda Kullanabilme Becerileri*. I. Ulusal Eğitim Sempozyumu Marmara Üniversitesi.
- ÇEVİK, Suna. (1999). **Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri**. Ankara: Yurt Renkleri Yayınevi.
- DEMİREL, Özcan. (1999). **Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- ERTÜRK, Selahattin. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelkentepe Yayın.
- GREGG, J. Westerman (1998). *How Do We Breath For Speech and Song?* **The Journal of Singing** 55(2).
- GREGG, J. Westerman (2001). *Resonation And Articulation-New Consept*. **The Journal of Singing** 58(2).
- MİLLER, Richard. (1986). **The Structure of Singing**. Shirmer Boks. A Division of Macmillan Inc, New York.
- SAN, İnci. (1985). **Sanat ve Eğitim**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- SENEMOĞLU, Nuray. (1998). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**. Ankara: Özsen Matbaası.
- SENEMOĞLU, Nuray. (2000). **Eğitimin Psikolojik Temelleri. Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- SÖNMEZ, Veysel. (1994). **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Şafak Matbaacılık.
- SÖNMEZ, Veysel. (2000). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- WURGLER, S. Pamela. (1997). *The Proccess of Teaching The Art of Singing*. **Journal of Singing**. 50 (1).
- YÜKRÜK, Serap. (1997). **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi 1. Sınıf Öğrencileri Ses ve Konuşma Özellikleri**. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- YÜKRÜK, Serap. (2001). *Ses Eğitimi Sürecinin Eğitim Programı Açısından Değerlendirilmesi*. 1. Ulusal Koro Eğitimi Sempozyumu. Ankara: s.1.